

Paniikkihäiriö ja SSRI-lääkityksen lopettaminen

Apteekkiin tulee 20-vuotias nainen hakemaan Escitalopram Orion 10 mg -valmistetta paniikkihäiriön hoitoon. Keskustellessa käy ilmi, että hän on käyttänyt lääkettä aiemmin annoksella 20 milligrammaa aamuisin, mutta lääkärin kanssa on päätetty kokeilla lääkityksen lopettamista, sillä oireet ovat olleet pitkään poissa. Nykyinen annostus on kymmenen milligrammaa vuorokaudessa. Asiakas kysyy, voisiko aiemmin käytössä olleen Alprox 0,5 mg -reseptin uusia, sillä hänellä on esiintynyt lievää ahdistusta ja on herännyt pelko paniikkikohtauksien uusiutumisesta. Asiakas koki siitä olleen apua hoidon alkuvaiheessa.

ASIAKAS APTEEKISSA

TEKSTI KATARIINA HUTTUNEN, SARI HYTTINEN, JENNI ITKONEN

Paniikkihäiriö kuuluu ahdistuneisuushäiriöiden luokkaan ja sitä esiintyy perusterveydenhuollossa noin neljällä prosentilla asiakkaita. Se on yleisempää naisilla, ja se voi esiintyä yhdessä julkisten paikkojen pelon kanssa.

Paniikkikohtauksia saattaa esiintyä myös yksittäin ilman, että kyse on paniikkihäiriöstä. Paniikkihäiriön diagnoosin saamiseksi kohtauksia tulee olla toistuvasti ja henkilöllä tulee olla huoli niiden uusiutumisesta.

Paniikkikohtausten puhkeamista ei voi ennalta arvata ja niitä syntyy vaihtelevissa tilanteissa. Tilanteiden ei tarvitse olla erityisen vaarallisia tai stressaavia, mutta ne voivat kuitenkin olla pelottavia ja epämiellyttäviä kohtauksen saajalle. Kohtaukset eivät ole pitkäkestoisia, vaan kestävät muutaman minuutin ajan.

Oireet ovat tyyppisiä ahdistuskohtauksen oireita, kuten hikoilu, vapina, sykkeen nousu, pahoinvointi, rintaa-

kipu, huimaus tai tukehtumisen tunne. Paniikkihäiriöstä kärsivä alkaa helposti pelätä kohtauksien uusiutumista ja voi sen vuoksi vältellä tilanteita, joissa kohtauksia on aiemmin tullut.

Asiakaan lääkitys

Essitalopraami kuuluu SSRI-lääkkeisiin (selektiivinen serotoniinin takaisinoton estäjä), joita voidaan käyttää ahdistuneisuushäiriöiden hoitoon. SSRI-lääkkeet estävät serotoniinin takaisinottoa ja lisäävät serotoniinin vaikutusaikaa hermosolujen synapsiraossa.

Haittavaikutuksina essitalopraamilla esiintyy SSRI-lääkkeille ominaisia pahoinvointia, ruokahaluttomuutta, ripulia, uni- ja seksuaalisten toimintojen häiriöitä. SSRI-lääkkeitä käytettäessä tulee huomioida yhteisvaikutukset muiden serotonergisten lääkkeiden sekä verenvuotoriskiä lisäävien lääkkeiden, kuten tulehduskipulääkkeiden tai antikoagulanttien kanssa.

Serotoniinisyndrooman oireita ovat esimerkiksi sekavuus, sydämen sykkeen tihtentyminen ja hikoilu. Lääkityksen lopettaminen tehdään asteittain lopetusoireiden vähentämiseksi. Jos lääkituksen yhteydessä lopetuksessa on oireita, voidaan tarvittaessa palata edelliseen annostukseen.

Bentsodiatsepiinit ovat GABA-reseptorin allosteerisia agonisteja. Ne edistävät varsinaisen välittäjäaineen

gamma-aminovoihiapon eli GABA:n inhibitorista vaikutusta. Tällä saadaan aikaan ahdistusta lieventävä sekä rauhoittava vaikutus. Esimerkiksi alpratsolaamia käytetään paniikkihäiriön ja yleisen ahdistuneisuushäiriön akuuttihoidossa. Yleisimpiä haittavaikutuksia ovat väsymys, kömpelöisyys ja päänsärky. Toleranssi voi kehittyä jopa kahden viikon aikana ja käytön lopettamisen yhteydessä voi ilmetä vieroitusoireita, kuten levottomuutta ja ahdistuneisuusoireita. Psykkinen sekä fyysinen riippuvuus on mahdollista, mikä voi johtaa lääkkeen väärinkäyttöön.

Tilanteet voivat olla pelottavia ja epämiellyttäviä.

Lähteet: Ahdistuneisuushäiriöt. Käypähoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseura Duodecim, Suomen Psykiatriyhdistys ry:n ja Suomen Neuropsykiatrisen yhdistyksen asettama työryhmä, Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 07.01.2019. www.kaypahoito.fi - Duodecim lääketietokanta. Haettu internetistä 3.2.2022. www.terveysportti.fi - Koponen H, Viikki M, Leinonen E: Masennuslääkityksen lopettamisvaiheen ongelmat. Lääkärilehti 47: 2727-2749, 2017 - Leinonen E, Viikki M: Ahdistuneisuushäiriöiden diagnostiikka ja lääkehoito perusterveydenhuollossa. Duodecim 131(6): 583-90, 2015

Asiakkaalle kerrottavia asioita:

➤ Miten ja kuinka usein oireet ilmenevät?

➤ Kun säännöllinen ahdistuslääkitys lopetetaan, voi tulla ahdistusoireilua lääkevaikutuksen vähentyä ja/tai taustalla olevan syyn takia. Lääkkeeseen liittyvät lopetusoireet voivat kestää muutamia viikkoja. Joskus joudutaan palaamaan takaisin edeltävään annostukseen, jos annostuksen pienentäminen aiheuttaa oireita. Tämän jälkeen lopetusta yritetään tehdä aiempaa hitaammin.

➤ Bentsodiatsepiineja käytetään lähinnä hoidon alussa helpottamaan vointia ja paniikkikohtauksia ennen kuin säännöllisen lääkituksen teho on saavutettu. Joskus vaikeissa tilanteissa bentsodiatsepiineja saataan käyttää myös säännöllistä lääkitystä lopetettaessa.

➤ Reseptiä ei voida uusia suoraan apteekista, vaan bentsodiatsepiinin aloittamisesta uudelleen tulisi keskustella lääkärin kanssa.

➤ Olon vaikeutuessa tulee olla yhteydessä hoitavaan tahoon, eikä lääkettä sita omin päin.

Asiakas apteekissa -palkkaa kirjoittivat Itä-Suomen yliopiston farmasian opiskelijat Liakkehito ja neuvonai 2 -opintojakson osastoyönä. Asiasällön tarkistivat opintojakson opettajat Rai Niina Kirtunen ja Johanna.

PUHEENJOHTAJISTOLTA

Palstalla vuorottelevat puheenjohtajat.

Puhetta palkoista

Nykysuomen sanakirja määrittelee sanan palkka seuraavalla tavalla: "vakinaisesta, säännöllisestä työstä suoritettu tai suoritettava jatkuva korvaus". Todellisuudessa sanalla tarkoitetaan, ainakin meidän työläisten näkökulmasta, paljon laajempaa palkitsemiseen liittyvien asioiden kokonaisuutta. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa (§ 23, 1948) puolestaan todetaan, että "jokaisella työtä tekevällä on oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan".

Palkoista keskusteleminen on saanut uutta sävyä maailman myllerryksessä. Kassakuitteissa näkyvät huikeat loppusummat niin kaupassa kuin huoltoasemillakin ovat vauhdittaneet keskustelua siitä, mihin työstä saatava palkka nykyään riittää vai riittääkö enää mihinkään. Kohtuullinen palkka on ihmisoikeus ja sillä pitää pystyä arkeaan pyörittämään kaikenlaisissa suhdanteissa.

Edellinen TES-kierros päättyi helmikuun alussa ja uusia verkkoja viritellään jo vesille. Kuluvan vuoden marraskuun loppuun mennessä pitäisi olla ensi vuoden palkankorotukset selvillä, jos työn tekoa apteekissa jatketaan voimassa olevan työehtosopimuksen mukaan sopimuskauden loppuun eli tammikuuhun 2024.

Neuvotteluasetelma ei ole helppo tälläkään kertaa. Ostovoiman turvaaminen kiihtyvässä inflaatiovaihdissa on kuitenkin pidettävä neuvottelupöydässä tavoitetasona, jottei alalle muosien varrella kaivettu palkkakuoppa syvenisi entisestään. Kaikkia farmasian alan sektoreita vaivaavaan työvoimapulaan ei ole ratkaisuna vuodesta toiseen jatkuva reaaliainosoiden alentaminen.

Kilpailukyiset palkat sitouttavat jo työssä olevia pysymään alalla ja hyvä palkka houkuttaa myös uusia tulijoita huolehtimaan suomalaisten lääkehoitojen onnistumisesta niin, että tätä lääketyötä tekevät edelleen ainoastaan ammattitaitoiset farmaseutit ja proviisorit yhdessä muun terveydenhuollon kanssa.

Apteekkikohtainen erä on taas jaossa. Neuvottelut apteekissa ovat jo loppusuoralla ja erä tulee maksuun lokakuun alusta alkaen. Nyt käynnissä olevalla palkantarkistuskierroksella olisi hyvä keskustella myös apteekkierän jatkosta. Nykymuotoisena erä ei juuri saa kannatusta sen enempiä työntekijä- kuin työnantajapuolellakaan.

Palkkausjärjestelmämme ollaan uudistamassa työryhmytönä. Mukana tässä projektissa ovat Farmasialiitto, Apteekkien työnantajaliitto ja Mandatum. Tässä yhteydessä tullaan apteekkieräasiakin käsittelemään, mutta työryhmä toki tavoittelee nykyisen palkkatalukoihin perustuvan palkkausjärjestelmämme laajempaa uudistamista niin, että osaaminen saataisiin entistä paremmin näkyväksi myös palkkatasossamme.

Perinteinen palkkakysely järjestetään tänäkin vuonna. Muistathan vastata siihen. Saamme tästä kyselystä kullannarvoista informaatiota alamme palkkakehityksestä liiton hallituksen ja neuvottelukuntien päätöksenteon tueksi.

Puhetta palkoista näyttää osin olevan riittävästi. Puhelehdun muuttaminen euroiksi tilinauhalle onkin sitten toinen tarina.

MIKA LÄHTI

Farmasialiiton hallituksen varapuheenjohtaja